

PREFAȚĂ

Comunicarea online este parte intrinsecă a societății contemporane iar în spațiul online interacționează un număr uriaș de persoane, multe dintre ele aparținând unor comunități online. De fapt, mediul virtual este o dimensiune a vieții cotidiene prin capacitatea lui de a oferi oportunități de informare și cunoaștere mai rapidă decât mediul offline.

În acest sens, noile media au atribuții în diseminarea valorilor europene, în susținerea procesului de europenizare, în implementarea unor proiecte legislative ori directive europene în fiecare stat component al Uniunii Europene.

Doamna Elena-Alexandra Gorgos își propune, în lucrarea sa, *Rolul noilor media în comunicarea legislației europene*, identificarea direcțiilor principale de studiu al unei tematici insuficient cercetate: relația între noile media și comunicarea informațiilor de interes public referitoare la legislația europeană, asumându-și, neîndoielnic, un demers nu lipsit de dificultăți și de aceea apreciem lucrarea sa ca o contribuție la studiul unei probleme relevante științific.

În *Introducere* sunt evidențiate, sintetic, problematica studiată, **Error! Bookmark not defined.** structura tezei și rezumatul capitolelor, contribuțiile la studiul temei analizată în lucrare. **Error! Bookmark not defined.**

Capitolul I - *Un nou început pentru media* – prezintă, succint, rolul noilor media în crearea de comunități online europene pentru dezbaterile politicilor și normelor europene.

Capitolul al II-lea - *Noile media – modele și concepte aplicabile în cercetarea comunicării pluridirecționale* – analizează teoriile privind rolul noilor media în comunicarea dreptului european: teoria democrației deliberative, teoria subiectivității, teoria modelului propriu, teoria constructivismului, teoria difuzării informațiilor, teoria adoptării unei inovații în stagii.

Cartea discută aceste teorii în contextul studiului procesului de răspândire a legislației europene și de evidențiere a dimensiunilor specifice participării civice online în evaluarea normelor europene. În același capitol sunt formulate obiectivele cercetării.

Capitolul al III-lea - *Noile media – mijloace de comunicare a informațiilor despre Uniunea Europeană* – propune o analiză a rolului noilor media în provocarea și susținerea dezbaterilor europene asupra procesului de europenizare și sferei publice europene. Lucrarea abordează modalitățile de comunicare folosite de Uniunea Europeană în vederea stabilirii unor contacte directe cu cetățenii europeni, pe dezvoltarea relațiilor sociale europene prin mediul online, pe înțelegerea identității europene și totodată cu relevarea dimensiunilor media sociale pentru cunoașterea normelor europene.

Capitolul al IV-lea - *Funcțiile noilor media în comunicarea legislației europene* – tratează principalele funcții corespunzătoare comunicării dreptului european la nivelul societății europene, prezentând funcțiile: informare, comunitate și acțiune. Din lucrările studiate, autoarea conturează modelul comunicării multilaterale, prin care evidențiază legăturile directe între comunicarea online, formarea comunităților online, exprimarea identității europene și adoptarea unor roluri active de către cetățeanul european.

Capitolul al V-lea - *Percepțiile specialiștilor în comunicare europeană privind interacțiunile online pe teme legislative – cercetarea calitativă* - descrie ancheta sociologică pe bază de interviuri acordate de 18 specialiști în comunicare europeană. Sunt evidențiate metodologia cercetării, design-ul cercetării, întrebările de cercetare, analiza și interpretarea interviurilor. Concluzia principală este că specialiștii în comunicare pe teme europene consideră spațiul online un mediu propice informării cetățenilor cu privire la directive, regulamente europene sau chiar decizii ale Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Capitolul al VI-lea - *Eficiența comunicării online pe teme legislative europene în opinia studenților și masteranzilor cu specializare în științe juridice – cercetarea cantitativă* – discută ancheta sociologică pe bază de chestionar aplicată la un eșantion de 216 subiecți - studenți și masteranzi din cadrul Facultăților de Drept din România din care 76,9% este reprezentat de genul feminin, ceea ce conferă o particularitate lotului cercetat.

Scopul cercetării cantitative este investigarea opiniilor subiecților asupra oportunității explorării și utilizării unor canale și instrumente alternative de comunicare a legilor europene de interes public. Se desprinde ideea că utilizatorii noilor media obțin informații de natură legislativă europeană sau se documentează despre astfel de subiecte.

În mod corect, autoarea arată că rezultatele cercetării empirice validează toate cele 4 ipoteze de cercetare propuse pentru testare, argument pentru a susține că utilizatorii online, studenți și masteranzi de la Facultatea de Drept sunt mai informați despre legislația europeană decât practicienii în drept care nu au folosit noile media ca mijloace de informare despre legislația europeană și care nu s-au confruntat direct cu probleme juridice adiacente Dreptului european.

În *Concluzii* sunt sintetizate principalele idei și rezultatele cercetării, sunt evidențiate contribuțiile proprii, precum și direcțiile viitoare ce urmează a fi continuate. Lucrarea este o contribuție la studiul comunicării online a legislației europene și a impactului pe care participarea civică online îl produce asupra europeanizării societății românești, din perspectiva experților în comunicare și din perspectiva cursanților în științe juridice, deci a viitorilor magistrați, care vor aplica legislația europeană și vor accentua sau nu identitatea europeană.

Cercetarea autoarei se distinge prin parcurgerea unui număr mare de lucrări de specialitate, inclusiv lucrări apărute în anul 2017.

Lucrarea respectă toate cerințele impuse demersului de elaborare a unei lucrări științifice, prin abordarea sistematică a problematicii cercetate pornind de la Introducere, urmată de prezentarea stadiului actual al cunoașterii în domeniul cercetat și a rezultatelor cercetărilor proprii, respectiv a concluziilor finale.

Țin să subliniez câteva elemente de noutate și originalitate ale lucrării.

Întâi, remarc propunerea unui model conceptual care are ca nucleu comunicarea multilaterală (instituții comunitare, instituții publice naționale, persoane fizice și juridice europene) în cadrul Uniunii Europene, fiind identificate părțile lipsă din structura comunicațională europeană, în sensul contribuției la schimbarea ori consolidarea planului

legislativ prin pragmatismul virtual, cultivator al responsabilității, transparenței, angajamentului și experimentării.

O altă contribuție principală constă în argumentele rezultate din cercetarea empirică privind rolul și locul noilor media în informarea asupra Uniunii Europene, insistând pe nevoia unei comunicări bidirecționale intensificate, care nu doar să transmită cetățenilor formele legale existente, regulamentele, directivele și proiectele existente ori potențiale, dar care să permită implicarea efectivă a cetățeanului european în asigurarea unei guvernări supranaționale democratice.

Lucrarea demonstrează că o astfel de comunicare este posibilă prin augmentarea forței unor factori precum: certitudine socială, gândire critică, dispoziție spre negociere și control democratic. Totodată, cu ajutorul metodei de cercetare, prin tehnicile folosite, se încearcă diagnosticarea intercomunicării actuale, din perspectiva experților în domeniul comunicării europene, pe două coordonate: comunicarea instituțională și comunicarea dreptului european. Este evidențiată importanța comunicării pe orizontală a politicilor comunitare, întrucât deși principiul de bază al comunității europene este democrația prin participare publică, aceasta din urmă poate fi realizată doar prin forumuri de discuții europene, care să lege cetățenii europeni, indiferent de proveniența statală.

Efectele interactivității online accentuează atașamentul cetățenilor pentru Uniunea Europeană și sunt semnificative pentru atragerea interesului cetățenilor pentru subiecte specifice Uniunii Europene. Diseminarea informațională în mediul online este distinctă față de posibilitățile de difuzare existente în mediul offline, disponibilă pentru orice european care deține un instrument de comunicare conectat la Internet.

Cercetarea a avut în vedere implicarea factorilor decizionali în conectarea cu cetățenii europeni și poate reprezenta o bază pentru implementarea unor strategii comunicaționale care să fie capabile să continue susținerea sistemului legislativ european și a identității europene.

Prin noile media există oportunitatea de a transmite informații dinspre Uniunea Europeană spre cetățenii săi, cât și dinspre cetățeni spre actorii politici capabili să influențeze actele politice europene ori direct prin transmiterea unor mesaje din partea cetățenilor către Uniune prin site-urile oficiale ale instituțiilor europene. Pornind de la această premisă, autoarea consideră că deficitul informațional în privința legislației europene poate fi estompat prin identificarea și exploatarea unor medii și canale de comunicare online accesibile publicului larg, anume prin bloguri, forumuri, comunități virtuale sau prin integrarea în grupuri online de interes pentru dezbateră subiectelor legislative europene.

Remarcă unicitatea lucrării prin abordarea distinctă a relației cetățean european (supus normelor) - Uniune Europeană (emitentă de norme), subliniind-se analiza importanței atribuite de cetățeni normelor europene prin interacțiunea desfășurată în spațiul online cu structuri instituționale organizate (ex. prin pagini oficiale ale Comisiei Europene și Parlamentului European) și rețele sociale online, guvernate de principiul comunicării libere.

Lucrarea doamnei Elena-Alexandra Gorgos face dovada unei solide cunoașteri în științele comunicării. În fiecare capitol dezvoltările teoretice sunt însoțite de exemplificări semnificative din domeniul cercetat și se încheie cu concluzii. Direcțiile și modalitățile propuse sunt comparate cu cele datorate altor autori, făcându-se o analiză ce scoate în

evidență oportunitatea propriului model de cercetare. Lucrarea se distinge ca o contribuție la studiul noilor media ca mijloace de comunicare a legislației europene.

Autoarea procedează corect în menționarea limitelor studiului său. Deși cercetarea cantitativă oferă un spectru mai larg față de cercetarea calitativă, limitele cercetării constau în numărul participanților și naționalitatea acestora. Ar fi fost utilă și interesantă compararea opiniilor studenților și masteranzilor în științe juridice din România cu opiniile cursanților la aceeași specialitate din alt stat european cu un sistem juridic asemănător.

În concluzie, având în vedere nivelul științific ridicat, valoarea de ansamblu a întregii teze, respectarea principalelor cerințe metodologice, tematice și științifice de elaborare a unui asemenea gen de lucrare, consider că lucrarea *Rolul noilor media în comunicarea legislației europene* oferă o nouă perspectivă asupra societății în rețea, explorând dimensiunea socio-juridică, care vizează nu doar comunicarea online din aria Uniunii Europene, cât și schimbarea comportamentelor umane prin participarea civică online, atât prin intermediul website-urilor oficiale ale instituțiilor europene, forumurilor europene, cât și prin rețele sociale precum Facebook.

Prof. univ. dr. Constantin Schifirneț

INTRODUCERE

Prin prezenta lucrare, mi-am propus să investighez relația între noile media și comunicarea informațiilor de interes public referitoare la legislația europeană la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene, în general și al României, în particular.

Participarea cetățenilor în spațiul *online* se conturează în existența comunităților *online*, percepute ca grupuri sociale, alcătuite din utilizatorii Internetului și care au devenit o parte însemnată a culturii contemporane.

Comunicarea desfășurată *online* are o capacitate mai mare de a dezbate subiecte care nu sunt în mod obișnuit abordate în mediul *offline* din diverse motive: lipsă de timp, noțiuni neînțelese, lipsă temporară de interes etc. Noile media, prin însăși existența lor, creează un mediu propice promovării procesului de europeanizare și implementării unor proiecte legislative ori directive europene prin prisma cetățenilor ca parte a comunității în care se aplică normele europene. Fără o participare civică augmentată, cu ajutorul instituțiilor abilitate, consider că nu poate fi atrasă o susținere masivă în favoarea Uniunii Europene.

Lucrarea propusă oferă o nouă perspectivă asupra societății în rețea, explorând o dimensiune socio-juridică, care vizează nu doar comunicarea *online* din aria Uniunii Europene, cât și schimbarea comportamentelor umane prin participarea civică *online*, atât prin intermediul website-urilor oficiale ale instituțiilor europene, forumurilor europene, cât și prin rețele sociale precum Facebook. Cercetarea a avut în vedere evidențierea factorilor esențiali în conectarea cu cetățenii europeni și va reprezenta o bază pentru implementarea unor strategii comunicaționale care să fie capabile să continue susținerea sistemului legislativ european și a identității europene.

Noile media sunt răspunsul democratic pentru celeritatea formării unor grupuri de dezbateră, apte de a formula puncte de vedere diferite în scopul schimbării cursului deciziilor politice la nivel european. Noile media prezintă oportunitatea de a transmite informații în dublu sens: dinspre Uniunea Europeană spre cetățenii săi, cât și dinspre cetățeni spre actorii politici capabili să influențeze actele politice europene ori direct prin transmiterea unor mesaje din partea cetățenilor către Uniune prin site-urile oficiale ale instituțiilor europene.

Aceste modalități de comunicare conduc direct la augmentarea democrației și atingerea unor rezultate pozitive în percepția publicului european. Cetățenii selectează informațiile în funcție de perspectivele proprii, dar nu absolutizează selecțiile făcute și nu ignoră alte informații în mod necondiționat – își pot schimba opiniile ori alegerile inițiale în cazul în care există argumente solide pentru o altă poziție. Noile media sunt un suport pentru un spectru mai larg de opinii, prin Internet fiecare persoană are libertatea și ocazia de a-și spune opinia, de a contribui la spațiul public prin idei sau răspunsuri inovatoare, realizând o sferă publică mai largă și mai ușor accesibilă.

Spațiul cibernetic poate fi meritocratic din moment ce persoanele care nu au adaptabilitatea necesară comunicării directe au acum posibilitatea de a-și face cunoscută priceperea în comunicare, de a crea și dezvolta un dialog la nivel european. Încrederea poate fi obținută mult mai facil prin intermediul noilor tehnologii de comunicare grație diversității surselor informaționale, care nu mai sunt filtrate de agenți autorizați, nuanțând o sferă publică dinamică, cu poli opuși sau similari, dar cu un potențial democratic evident prin analizarea, diseminarea și completarea informațiilor prin contribuții proprii.

Comunicarea multilaterală permite recepția simultană, modificarea și redistribuirea unor concepte politice, legislative, economice, prin care se promovează un nou sistem politico-juridic și multicultural. Argumentul esențial pentru folosirea noilor media în scopul evidențierii identității europene constă în mobilizarea consumatorilor de media în procesul de comunicare prin publicarea de comentarii, calificarea unor acțiuni, furnizarea de recenzii și menționarea subiectelor pentru dezbateri publice ulterioare sau în cercuri *online* determinate.

Pornind de la aceste premise și coroborându-le cu proliferarea rapidă a utilizatorilor *online* și cu rolul considerabil al noilor media la nivel global, consider că deficitul informațional în privința legislației europene poate fi estompat prin identificarea și exploatarea unor medii și canale de comunicare *online* accesibile publicului larg. Fie că acestea se vor obiectiva sub formă de bloguri sau forumuri, sub formă de comunități virtuale sau de pagini wiki, fie că vor face obiectul unor grupuri de interes din cadrul rețelelor sociale *online*, integrarea în grupuri *online* de interes pentru dezbaterile subiectelor legislative europene este adiacentă dezvoltării identității europene.

Această lucrare susține ideea că utilizatorii *online* care au acces la informație, în realitate își măresc expunerea, care, la rândul ei, sporește angajamentul individului întâi în structurile *online*, ulterior în cele *offline*.

În ceea ce privește comunicarea legislației europene (cu referire mai ales la directive europene și regulamente europene), importanța subiectului se justifică prin prisma următoarelor țeluri: 1) cunoașterea normelor europene; 2) analizarea normelor din perspectivă proprie (la nivel societal) și 3) conștientizarea identității europene. Promovarea dreptului european prin intermediul lumii virtuale depinde totodată de anumiți factori care includ obiectivele instituțiilor europene și ale instituțiilor naționale, preferințele utilizatorilor media și nu în ultimă ipostază, resursele financiare, culturale și abilitățile tehnologice pentru accesarea mediului *online*.

Contribuția principală pe care o oferă această lucrare constă în argumentele rezultate din cercetarea empirică privind rolul și locul noilor media (prin platformele *online*, media sociale, website-urile oficiale ale Uniunii Europene, website-urile private specializate în informarea asupra Uniunii Europene), insistând pe nevoia unei comunicări bidirecționale intensificate, care nu doar să transmită cetățenilor formele legale existente, regulamentele, directivele și proiectele existente ori potențiale, dar care să permită contribuția efectivă a cetățeanului european în asigurarea unei guvernări supranaționale democratice, sub sigla voinței colective.

Lucrarea va demonstra că o astfel de comunicare este posibilă prin augmentarea forței unor factori precum: certitudine socială, gândire critică, dispoziție spre negociere și control democratic. Totodată, cu ajutorul metodei de cercetare, prin tehnicile folosite, se încearcă diagnosticarea intercomunicării actuale, din perspectiva experților în domeniul comunicării europene, pe două paliere: comunicarea instituțională și comunicarea

dreptului european. Unicitatea prezentului proiect constă și în evidențierea importanței comunicării pe orizontală a politicilor comunitare, întrucât deși principiul de bază al comunității europene este democrația prin participare publică, aceasta din urmă poate fi realizată doar prin forumuri de discuții europene, care să lege cetățenii europeni, indiferent de proveniența statală.

În urma studiului literaturii de specialitate, propun un model conceptual care are ca nucleu comunicarea multilaterală (instituții comunitare, instituții publice naționale, persoane fizice și juridice europene) în cadrul Uniunii Europene. Identificarea părților lipsă din structura comunicațională europeană, în sensul contribuției la schimbarea ori consolidarea planului legislativ, poate fi realizată prin pragmatismul virtual, cultivator al responsabilității, transparenței, angajamentului și experimentării. Acest pragmatism virtual este determinat de intensitatea utilizării noilor tehnologii comunicaționale de către individ.

Comunicarea întreprinsă de Uniunea Europeană în mediul *online* presupune două sisteme: sistemul formal și sistemul informal. Prin intermediul acestora, se dezvoltă conexiuni care au ca obiect de interes propuneri și contestări legislative și/sau augmentarea deliberărilor, dar care, în esență, în planuri distincte, conduc la formarea unor comunități *online*. Prin transferul și împărtășirea de cunoștințe și prin coordonarea activităților, acestea conferă sens noțiunii de identitate europeană, catalizând acceptarea și înțelegerea pozițiilor diferite, edificatoare pentru o entitate supranațională: specificitate și similaritate. Prin îmbinarea principiilor specifice statului membru cu palierul similarităților existente între statele membre se formează o logică comună, aptă să influențeze în mod indirect decidenții politici, prin exprimarea liberă și argumentată în spațiul *online*.

Comunicarea în Uniunea Europeană - mai intensă ori mai redusă - oferă cetățenilor, prin sistemul noilor media, posibilitatea de a se identifica cu alți europeni, cultivând deschiderea către multitudinea culturală, către concepțiile și părerile uneori contrare. Acestea fac obiectul dezbatărilor publice sau parțial publice anterioare deciziilor politice, fiind transformate ulterior în componente legislative. Dimensiunea virtualizării temelor legislative europene este componenta care determină gradul de accesare a informațiilor specifice Uniunii Europene, precum și cea care arată expunerea utilizatorilor *online* la subiecte de natură legislativă, determinându-i să participe activ sau pasiv la procesul de europeanizare, de implementare a normelor europene în mentalitatea colectivă.

Astfel, prin cele două canale de comunicare, formal și informal, se potențează transparența și atașamentul în cadrul Uniunii Europene, iar pragul legislativ poate fi depășit de cetățeanul european tripartit: contractant-dobânditor, contractant-creator și contractant-catalizator. Cetățenii europeni nu sunt numai subiecți cărora li se aplică normele europene, purtători de drepturi și obligații stabilite, ci, prin intermediul noilor media și a deschiderii instituțiilor europene înspre ascultarea vocilor popoarelor, pot deveni creatori ai conținutului legislativ sau cel puțin catalizatori ai acestuia, prin diseminarea informațiilor în grupurile, comunitățile sau chiar societățile din care fac parte. Cetățeanul european tripartit este individul dispus să preia rolul pe care îl consideră oportun în funcție de interesele sale, ale comunității din care face parte și ale societății europene ca unitate distinctă: 1) contractant-dobânditor – cetățeanul european, pasiv, care se supune direct normelor europene, fără a interveni în modul de interpretare sau înțelegere a subiectelor legislative, 2) contractant-creator – cetățeanul activ *online*, care se informează și apreciază informația comunicată, precum se implică și în comentarea acesteia în scopul definirii sau schimbării viitoare și 3) contractant-catalizator – cetățeanul